

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

**СЕКТОР ОСИГУРАЊА У
РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

Извештај за прво тромесечје 2023. године

Садржај:

1. Тржиште осигурања	4
1.1. Учесници на тржишту	4
Друштва за (ре)осигурање	4
Остали учесници на тржишту.....	5
1.2. Структура портфеља осигурања.....	5
1.3. Билансна сума и билансна структура	7
Билансна сума	7
Структура активе	8
Структура пасиве	9
2. Показатељи пословања.....	10
2.1. Адекватност капитала	10
2.2. Квалитет имовине	11
2.3. Инвестирање средстава техничких резерви	11
2.4. Профитабилност	12
2.5. Ликвидност	13
3. Аутоодговорност.....	13
4. Закључак	14

Списак скраћеница и појмова

млн	милион
млрд	милијарда
T1	прво тромесечје у години – период од 1. 1. до 31. 3.

1. Тржиште осигурања¹

1.1. Учесници на тржишту

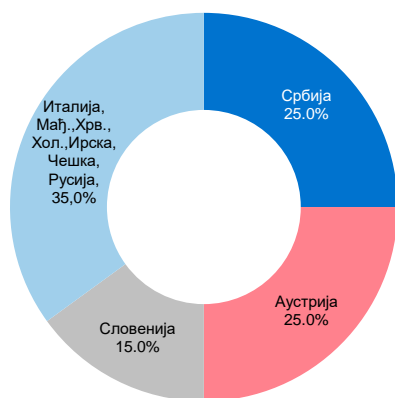
Друштва за (ре)осигурање

На крају Т1 2023. године, у Републици Србији послује 20 друштава за (ре)осигурање, што је идентично као у истом периоду претходне године. Искључиво пословима осигурања бави се 16 друштава, док се пословима реосигурања баве четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања, искључиво животним осигурањем баве се четири друштва, док се искључиво неживотним осигурањем, односно и животним и неживотним осигурањем бави по шест друштава.

Посматрано према власничкој структури капитала, од 20 друштава на крају Т1 2023. године 15 је у већинском страном власништву.

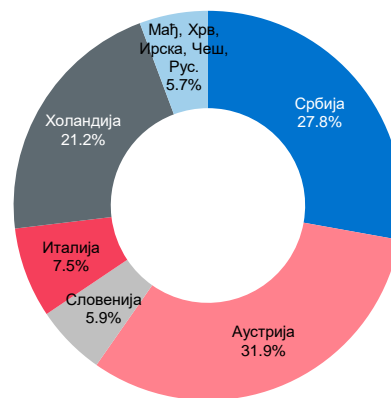
Друштва у страном власништву бележе преовлађујуће учешће на крају Т1 2023. године у: премији животних осигурања са 86,1%, премији неживотних осигурања са 61,3%, укупној имовини са 72,2%, као и у броју запослених са 64,8%.

Графикон 1.1.1. Структура друштава за (ре)осигурање Србије према власништву (у Т1 2023)

Извор: Народна банка Србије.

Графикон 1.1.2. Билансна сума друштава за (ре)осигурање Србије према власништву (у Т1 2023)

Извор: Народна банка Србије.

¹ Извештај је базиран на подацима које су друштва за (ре)осигурање дужна да достављају Народној банци Србије.

Остали учесници на тржишту

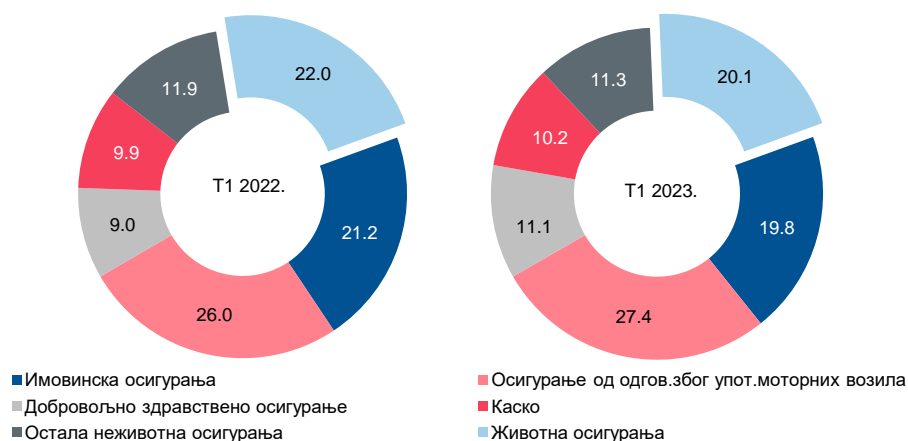
Поред друштава за (ре)осигурање на тржишту, на крају Т1 2023. године, послује и: 16 банака, осам давалаца финансијског лизинга и јавни поштански оператор, који су добили сагласност за обављање послова заступања у осигурању, 108 правних лица (друштава за посредовање у осигурању и друштава за заступање у осигурању), 77 заступника у осигурању (физичких лица – предузетника) и 3.989 активних овлашћених лица за обављање послова заступања, односно послова посредовања у осигурању.

1.2. Структура портфеља осигурања

Укупна премија у Т1 2023. године износила је 35,9 млрд динара (306 млн евра или 329 млн долара)², што представља раст од 13,9% у односу на исти период претходне године.

У структури укупне премије учешће премије животних осигурања се са 22,0% у Т1 2022. године смањује на 20,1% у Т1 2023. године, услед већег номиналног раста премије неживотних осигурања од раста премије животних осигурања.

Графикон 1.2. Укупна премија према врстама осигурања (у Т1 2022. и Т1 2023. у %)

Извор: Народна банка Србије.

² Према просечној вредности средњег курса Народне банке Србије за посматрани период.

Посматрано према врстама осигурања, структура укупне премије у Т1 2023. донекле је измењена у односу на структуру у истом периоду 2022. године. Наиме, највеће учешће у укупној премији и даље бележи осигурање од одговорности због употребе моторних возила са 27,4%, иза којег следе животна осигурања са 20,1% и имовинска осигурања са 19,8%. Међутим, у посматраном периоду добровољно здравствено осигурање, са 11,1% учешћа у укупној премији, први пут бележи веће учешће од осигурања моторних возила – каско (10,2%).

Премија неживотних осигурања у Т1 2023. године бележи раст од 16,7% у односу на исти период 2022. године. При томе, премија осигурања од одговорности због употребе моторних возила бележи раст од 20,3%, премија имовинских осигурања 6,5%, премија добровољног здравственог осигурања чак 40,8%, а премија осигурања моторних возила – каско 17,3%.

Наведени двоцифрени процентуални раст премије осигурања од одговорности због употребе моторних возила резултат је повећања броја закључених уговора и повећања минималне тарифе премија обавезног осигурања власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима, које важи од 1. јануара 2023. године.

Премија добровољног здравственог осигурања очекивано бележи поменут значајан раст, будући да је аспект који се највише променио од почетка пандемије управо свест о важности нашег здравља и здравља наше породице. Четири друштва за осигурање покривају три четвртине овог сегмента тржишта, при чему су у великој мери заступљена осигурања која уговарају послодавци за своје запослене.

Осигурање од последица незгоде³ бележи пад од 2,2%, као и пад учешћа са 3,0% у Т1 2022. године на 2,6% у Т1 2023. године.

Посматрано према рангу пет највећих друштава за осигурање по укупној премији, премији неживотних и премији животних осигурања није било промена. Наведена друштва учествују у укупним наведеним категоријама свих друштава за осигурање са 76,2%, 76,6% и 83,1%, респективно.

Концентрација на тржишту мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, који представља суму квадрата учешћа у овом случају билансних сума свих друштава за (ре)осигурање, умерена је и на крају Т1 2023. године износи 1.224.⁴

³ Ово осигурање обухвата и добровољна осигурања од незгоде, и обавезна осигурања као што су осигурање путника у јавном саобраћају и осигурање запослених од повреда на раду и од професионалних обољења.

⁴ Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

Табела 1.2. Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање
(у млн динара, у %)

	31.3.2022.			31.3.2023.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Према критеријуму укупне премије							
Дунав	8323	26,4	1	9413	26,2	1	-
Ђенерали	6256	19,8	2	7127	19,8	2	-
Винер	3692	11,7	3	4082	11,4	3	-
ДДОР	3515	11,1	4	3837	10,7	4	-
Триглав	2537	8,1	5	2906	8,1	5	-
Према критеријуму премије неживотних осигурања							
Дунав	7393	30,1	1	8408	29,3	1	-
Ђенерали	4225	17,2	2	5071	17,7	2	-
ДДОР	2968	12,1	3	3225	11,2	3	-
Триглав	2352	9,6	4	2708	9,4	4	-
Винер	2250	9,1	5	2607	9,0	5	-
Према критеријуму премије животних осигурања							
Ђенерали	2031	29,2	1	2056	28,4	1	-
Винер	1442	20,8	2	1475	20,4	2	-
Дунав	930	13,4	3	1006	13,9	3	-
Граве	867	12,5	4	862	11,9	4	-
ДДОР	547	7,9	5	612	8,5	5	-

Извор: Народна банка Србије.

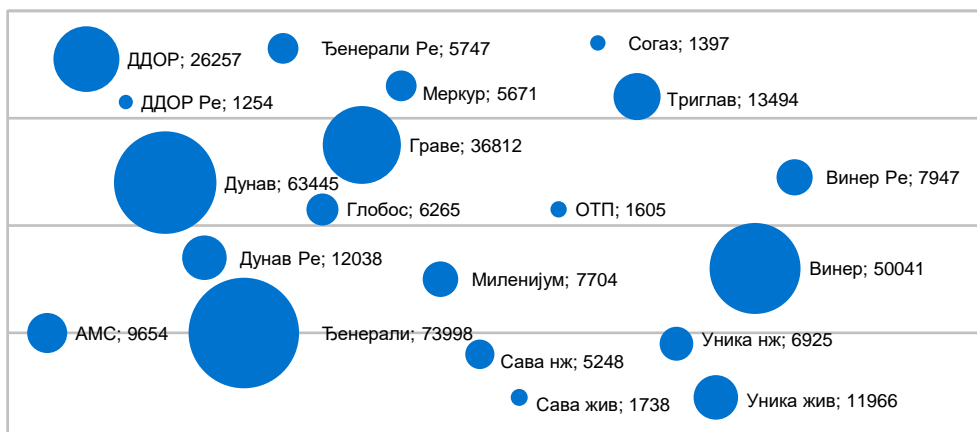
1.3. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за (ре)осигурање повећана је на крају Т1 2023. године на 349,2 млрд динара (2,98 млрд евра или 3,25 млрд долара),⁵ и то за 2,2% у односу на крај Т1 претходне године.

⁵ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 31. марта 2023. године.

Графикон 1.3.1. **Билансне суме друштава за (ре)осигурање**
(на дан 31. 3. 2023, у млн динара)

Извор: Народна банка Србије.

У Т1 2023. године није било промене у ранг-листи пет највећих друштава за осигурање, посматрано према висини билансне суме, која у укупној билансној суми свих друштава за осигурање учествују са 77,7%.

Табела 1.3. **Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање према критеријуму билансне суме**
(у млн динара, у %)

	31.3.2022.			31.3.2023.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Ђенерали	75650	24,0	1	73998	23,0	1	-
Дунав	61726	19,6	2	63445	19,7	2	-
Винер	49556	15,7	3	50041	15,5	3	-
Граве	37226	11,8	4	36812	11,4	4	-
ДДОР	24567	7,8	5	26257	8,1	5	-

Извор: Народна банка Србије.

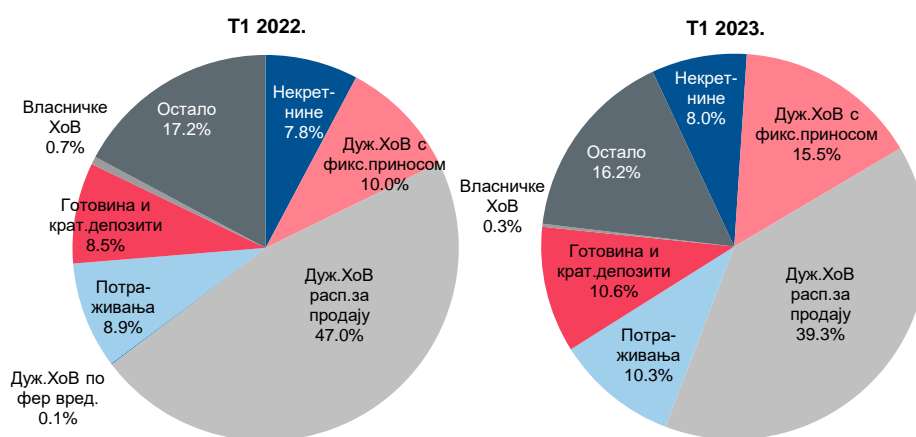
Структура активе

У структури активе друштава за (ре)осигурање, са стањем на дан 31. марта 2023. године, највећи део односио се на дужничке хартије од вредности, и то дужничке хартије од вредности расположиве за продају (39,3%) и с фиксним приносом (15,5%), иза којих су следили: готовина и краткорочни депозити (10,6%), потраживања (10,3%), некретнине, постројења и опрема (8,0%), техничке резерве које падају на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара (7,1%) и остало.⁶

⁶ *Остало* у Графикону 1.3.2. обухвата: нематеријална улагања, гудвил, софтвер и остала права, учешћа у капиталу, остале дугорочне финансијске пласмане (осим дужничких хартија од вредности

У поређењу са стањем на исти дан претходне године може се закључити да, с једне стране, дужничке хартије од вредности расположиве за продају и које се исказују по фер вредности кроз биланс успеха смањују учешће у Т1 2023. години, док, с друге стране, готовина и краткорочни депозити, као и потраживања, повећавају своје учешће.

Графикон 1.3.2. Структура активе
(на дан 31. 3. 2022. и 31. 3. 2023)

Извор: Народна банка Србије.

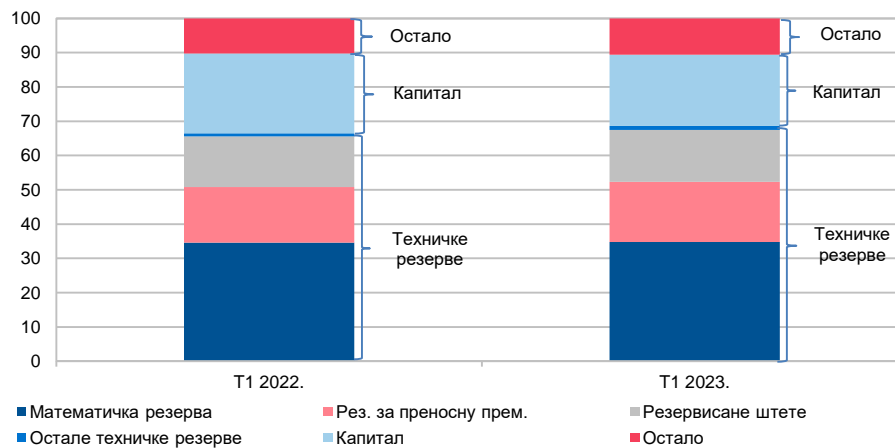
Структура пасиве

У структури пасиве друштава за (ре)осигурање на крају Т1 2023. године техничке резерве исказују учешће од 68,6%, а капитал 20,7%.

Капитал у износу од 71,9 млрд динара бележи пад у односу на крај Т1 претходне године по стопи од –9,0%, као последица пада нереализованих добитака и раста нереализованих губитака, а услед раста каматних стопа.

Техничке резерве у износу од 237,9 млрд динара расту на крају Т1 2023. године за 5,2%. Математичка резерва задржава најзначајније учешће у техничким резервама, са стопом раста у Т1 2023. године од 2,5% у односу на исти период претходне године.

с фиксним приносом), остала дугорочна средства, одложена пореска средства, залихе, стална средства намењена продаји, остале хартије од вредности у оквиру финансијских пласмана, остале краткорочне финансијске пласмане, порез на додатну вредност, АВР и техничке резерве на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара.

Графикон 1.3.3. Структура пасиве
(у %)

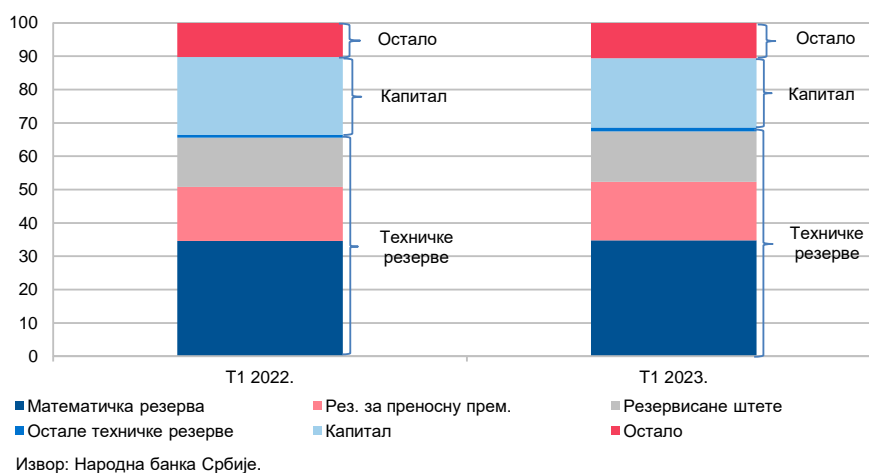
Извор: Народна банка Србије.

2. Показатељи пословања

2.1. Адекватност капитала

Солвентност друштва за (ре)осигурање у великој мери зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе из осигурања, а пре свега од испуњености услова који се односе на адекватност капитала, а утврђени су као однос захтеване и расположиве маргине солвентности.

Расположива маргина солвентности друштва за (ре)осигурање на дан 31. марта 2023. године у Републици Србији износила је 52,8 млрд динара, а захтевана маргина солвентности 24,3 млрд динара. Код друштава која се претежно баве *неживотним осигурањима* **основни показатељ адекватности капитала** (однос расположиве и захтеване маргине солвентности) износио је 213,9%, а код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 221,8%.

Графикон 1.3.3. Структура пасиве
(у %)

2.2. Квалитет имовине

Учешће облика активе које може карактерисати отежана наплативост (нематеријална улагања, некретнине, пласмани у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања) у укупној активи друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, тј. **рацио теже утрживе активе** на крају Т1 2023. године је на задовољавајућем нивоу и износи 20,6%, док је на крају 2022. године износио 20,3%. На промену вредности овог показатеља утицао је нешто већи раст наведених облика активе од раста саме активе.

Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведени показатељ благо је смањен, са 7,2% на крају 2022. године на 6,9% на крају Т1 2023. године, а услед пада наведених облика активе, с једне стране, и раста активе, с друге стране.

2.3. Инвестирање средстава техничких резерви

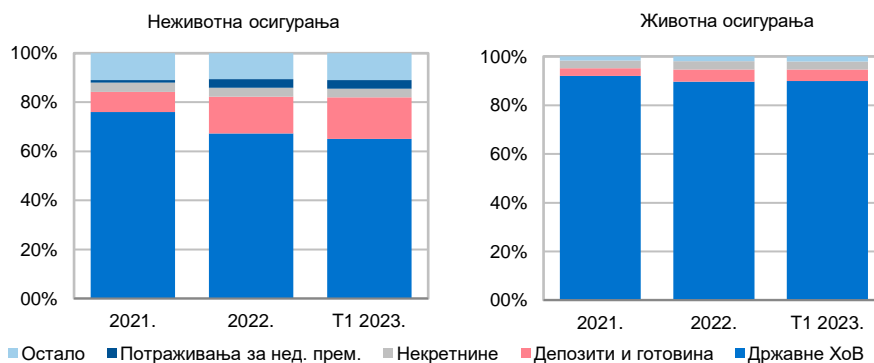
Ради обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета, није довољно само формирање адекватног нивоа техничких резерви, већ и улагање средстава техничких резерви на начин који обезбеђује очување и увећање њихове реалне вредности, а ради стварања услова за измирење преузетих обавеза из осигурања у целини и у року и у садашњем, и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим

обавезама, друштво је дужно да средства инвестира тако да води рачуна о профилу ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним), применом своје инвестиционе политике.

У друштвима за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања*, као и у *друштвима за реосигурање*, у Т1 2023. године остварено је инвестирање пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине.

Посматрано укупно, у Републици Србији за сва друштва за осигурање средства техничких резерви *неживотних осигурања* у Т1 2023. највећим делом била су уложена у државне хартије од вредности – 65,0%, а затим у депозите код банака и готовину – 16,9%, техничке резерве на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара – 10,3%, потраживања за недоспеле премије – 3,6% и некретнине – 3,5%. Посматрано у односу на крај претходне године, *смањено је учешће државних хартија од вредности*, с једне стране, а *повећано учешће депозита и готовине и учешће техничких резерви на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара* (део категорије *Остало* у Графикону 2.3), с друге стране.

Графикон 2.3. Структура инвестирања средстава техничких резерви

Извор: Народна банка Србије.

У структури инвестирања средстава техничких резерви *животних осигурања* нема значајнијих промена – незнатно је повећано учешће улагања у државне хартије од вредности, на 89,9%, и смањено учешће депозита код банака и готовине на 4,7%, посматрано у односу на крај 2022. године.

2.4. Профитабилност

На профитабилност друштава за осигурање указује вредност **комбинованог рација у самопридржају** (однос збира меродавних штета у самопридржају и трошкова спровођења осигурања, према меродавној премији у самопридржају).

Вредност овог рација испод 100% указује на способност друштава да из прикупљене премије исплате штете и покрију настале трошкове, док се за вредности овог показатеља изнад 100% претпоставља да друштва при одређивању висине премије узимају у обзир и потенцијалне приходе од инвестирања на финансијском тржишту и тржишту непокретности, што их излаже пре свега тржишним ризицима и ризику неиспуњења обавеза друге уговорне стране. Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима неживотних осигурања вредност комбинованог рација у самопридржају благо је повећана, са 91,8% у Т1 2022. године на 92,2% у Т1 2023. године. На кретање овог рација утицао је нешто слабији раст меродавне премије у самопридржају од раста збира меродавних штета и трошкова спровођења осигурања у самопридржају.

2.5. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама, оно мора водити рачуна и о усклађености средстава и обавеза по рочности, и о утрживости и квалитету својих средстава. С обзиром на то да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава, пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

Показатељ усклађености ликвидне aktive и обавеза⁷ на нивоу свих друштва за (ре)осигурање, који је у Т1 2023. године износио 125,6%, говори у прилог довољности ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза у сектору осигурања.

3. Аутоодговорност

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима (осигурање од аутоодговорности) на крају Т1 2023. године бавило се 11 друштава за осигурање, што је непромењено у односу на исти период претходне године.

Премија осигурања од аутоодговорности у Т1 2023. године расте за 20,2% у односу на исти период 2022. године, као резултат већ поменутог повећања броја закључених уговора и повећања минималне тарифе премија осигурања од аутоодговорности.

⁷ Ликвидна актива у овом извештају обухвата: финансијске пласмане, готовину, депозите код банака и остале непоменуте дугорочне финансијске пласмане, док обавезе обухватају: краткорочне обавезе, пасивна временска разграничења, резервисане штете и друге техничке резерве осигурања до годину дана.

Концентрација портфеља у овом сегменту готово је непромењена ако се има у виду да три друштва за осигурање с највећим учешћем у премији осигурања од аутоодговорности у Т1 2023. године покривају 58,2% тржишта, док су у истом периоду претходне године та друштва покривала 58,0% тржишта.

4. Закључак

Из упоредних показатеља за Т1 2023. године и истог периода 2022. године издвајају се следеће промене у посматраном периоду:

- На тржишту Републике Србије пословало је 20 друштава за (ре)осигурање, што је непромењено у односу на исти период претходне године, уз повећање броја запослених на 11.387 по стопи од 0,5%;
- Билансна сума сектора осигурања порасла је за 2,2% и износи 349,2 млрд динара;
- Капитал је смањен за –9,0%, пре свега као последица промене нерезализованих добитака и губитака, и он износи 71,9 млрд динара;
- Техничке резерве порасле су за 5,2% и износе 237,9 млрд динара, уз остварење инвестирања пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине;
- Укупна премија је повећана за 13,9% и износи 35,9 млрд динара;
- Учешће неживотних осигурања од 79,9% у укупној премији и даље је доминантно. Премија неживотних осигурања порасла је за 16,7%, при чему осигурања са значајнијим учешћем, као што су: осигурање од одговорности због употребе моторних возила, добровољно здравствено осигурање и осигурања моторних возила – каско, бележе двоцифрен процентуални раст;
- Учешће животних осигурања је смањено, услед већег раста премије неживотних осигурања од раста премије животних осигурања.

При посматрању наведених категорија треба имати у виду и инфлацију, која знатно утиче на њихово реално кретање.

Постојећим прописима којима се уређује делатност осигурања у Републици Србији створени су предуслови за значајан корак ка даљој конвергенцији стања сектора осигурања у Републици Србији нивоу развоја тог сектора у ЕУ.

Значајне промене регулаторног оквира у области надзора делатности осигурања тек се очекују с пуним усклађивањем прописа с Директивом о дистрибуцији осигурања и с применом *Солвентности II*.

Директива о дистрибуцији осигурања доноси решења којима се ближе утврђује надзор и управљање производима осигурања, како би се обезбедило да

ти производи одговарају стварним потребама корисника. Поред тога, ова директива прописује начин информисања корисника и дистрибуције производа осигурања, чиме се унапређује ниво заштите права и интереса корисника услуге осигурања.

Ефективан режим солвентности који се заснива на изложености ризицима у складу је с развојем у другим деловима финансијског сектора, нарочито банкарским. С тим у вези, ради даљег унапређења регулативе пруденцијалног надзора, у предстојећем периоду планиран је наставак започетих активности на усклађивању с Директивом *Солвентност II*, која ће променити начин квантификације нивоа ризика којима је друштво за (ре)осигурање изложено у свом пословању, а самим тим и начин управљања овим ризицима. Завршетком прве фазе стратешки опредељених активности на имплементацији *Солвентности II* – анализа усклађености регулативе, спровођењем активности у оквиру друге фазе – процена ефеката имплементације, као и преласком на трећу фазу, у којој се спроводи процес усклађивања регулаторног оквира, унапредиће се способност сектора осигурања да одговори на изазове у будућности, а с циљем обезбеђења дугорочне стабилности сектора осигурања и заштите корисника услуга осигурања.

У условима утицаја растуће глобалне неизвесности испољене у 2022. години, као и утицаја пандемије вируса корона, који је присутан од 2020. године, улога сектора осигурања у пружању заштите грађанима, односно осигураницима и обезбеђење континуитета пружања услуге осигурања још више добија на значају. У том смислу, на изазове из међународног окружења у 2022. години Народна банка Србије је одговорила постепеним повећањем рестриктивности монетарне политике, као и референтне каматне стопе, ради обезбеђења повратка инфлације у границе циља. Такође, Народна банка Србије је правовремено донела низ добро одмерених мера за спречавање, смањење и отклањање негативних ефеката изазваних пандемијом вируса корона, како би се обезбедили права и интереси корисника услуга осигурања и очувала стабилност пословања свих професионалних учесника на тржишту осигурања, односно обезбедио континуитет надзорне функције, што ће наставити и даље да чини.